

Pályakezdő Civilisták II. Szimpóziuma
„A családok és a családpolitika szinergiái a jogban”
2022. május 16.

9.00 – 9.10 Megnyitó

Prof. Dr. Papp Tekla

tanszékvezető egyetemi tanár, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Civilisztikai Tanszék

9.10 – 9.30 Az igazságügyi együttműködés digitalizációjának szükségessége a határon átnyúló családjogi ügyekben

Dr. Muzsalyi Róbert

tudományos segédmunkatárs, Károli Gáspár Református Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Eljárásjogi Tanszék

9.30 – 9.50 A gyermektartás megváltozott szabályai

Dr. Tóth Barbara

egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Európai és Nemzetközi Jogi Intézet, Polgári Eljárásjogi Tanszék

9.50 – 10.20 Egyenesek és útvesztők a családpolitika jogi megoldásaiban – Gondolatok az Alkotmánybíróság néhány határozatának margójára

Dr. Kriston Edit – Dr. Mélypataki Gábor

egyetemi tanársegéd, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Polgári Jogi Tanszék

egyetemi adjunktus, Miskolci Egyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Civilisztikai Tudományok Intézete, Agrár- és Munkajogi Tanszék

10.20 – 10.40 A család szerepe a bűnelkövető gyermek nevelésében

Dr. Herke-Fábos Barbara Katalin

egyetemi tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék, Családjogi és Szociális Jogi Csoport

10.40 – 11.00 A családi vállalkozások egyes jogi aspektusai

Dr. Dúl János

egyetemi adjunktus, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Civilisztikai Tanszék

11.00 – 11.20 Az egyes gazdasági társaságok státusza a házastársak szempontjából

Lénárdné Dr. Maletics Borbála

egyetemi tanársegéd, Pécsi Tudományegyetem, Állam- és Jogtudományi Kar, Polgári Jogi Tanszék, Családjogi és Szociális Jogi Csoport

11.20 – 11.40 A vállalkozás mint gazdasági egység versenyjogi fogalma, kitekintéssel a hozzátartozói kapcsolatok szerepére

Dr. Csitéi Béla

egyetemi tanársegéd, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Államtudományi és Nemzetközi Tanulmányok Kar, Civilisztikai Tanszék

11.40 – 11.50 Záró gondolatok

Dr. Csitéi Béla és Dr. Dúl János

Csitei Béla

A vállalkozás mint gazdasági egység versenyjogi fogalma, kitekintéssel a hozzátartozói kapcsolatok szerepére

A versenyjog alanyi hatálya a vállalkozásokra mint gazdasági tevékenységet folytató – valamely piacon árut vagy szolgáltatást kínáló – entitásokra terjed ki. A vállalkozás versenyjogi fogalma funkcionális megközelítést igényel: nem a jogi forma bír jelentőséggel, hanem az, hogy mi tartozik egy döntési centrum alá, azaz mi alkot egy gazdasági egységet, vállalkozáscsoportot. A gazdasági tevékenységet folytató magánszemélyek szintén vállalkozásnak minősülnek.

Az előadásom célja, hogy bemutassam a vállalkozás versenyjogi fogalmának általános ismérveit, majd ezt követően kitekintsek arra, hogy mennyiben beszélhetünk független vállalkozásokról, ha a magánszemély vállalkozások egymás rokonai. A probléma jelentőségét az adja, hogy a vállalkozások függőségének vagy függetlenségének kérdése döntő jelentőséggel bír a versenyjogi tényállások értékelése során: egyrészt nem független vállalkozások között nem jöhet létre versenykorlátozó megállapodás, másrészt a gazdasági erőfölénnyel való visszaélés és a fúziókontroll is a teljes vállalkozáscsoport piaci erejét vizsgálja, értékeli.

Dúl János

A családi vállalkozások egyes jogi aspektusai

Zwack Izabella szerint „[e]gy családi vállalkozás csak úgy működhet jól, ha a család is jól működik, ha a családi és az üzleti értékek találkoznak.” Ezen értékek szinergiaként való működtetése nem nélkülözi a mindennapi működésből fakadó kihívásokat, amelyhez további próbatételként társulnak az utódlási folyamatból származó esetleges problémák. Magyarországon nincs egységes meghatározás a családi vállalkozásokra, se jogszabályi, se jogtudományi szinten, utóbbi esetében még az is hozzájárul a kérdés vizsgálatához, hogy gyakorlati elterjedtségük ellenére nem tekinthető mélységeiben kutatott témának. A tudomány képviselői a nemzetközi diskurzusba csatlakozva, a magyar helyzethez adaptálva, kívánják körülírni ezeket a jogi entitásokat. E kifejezéshasználat azért indokolt, mert a (nemzetközi) tudományos vitából kikövetkeztethető módon nem csak jogi személyek működhetnek családi vállalkozásként. Az állítás alátámasztásához a családi vállalkozások felépítését, szerkezetét, továbbá előnyeit és hátrányait fogom bemutatni azoknak a jogi kapcsolódásaival.

A család szerepe a bűnelkövető gyermek nevelésében

A funkcionálisan működő családok a kriminalizálódott gyermeket támogatják a törvénytisztelő életmód követésében a gondozási és nevelési feladatok kiteljesedésével. A diszfunkcionálisan működő családok azonban a gyermek pozitív szocializálódási folyamatát gátolják a támogatás elmaradásával és a deviációk örökítésével, a pozitív családi példák háttérbe szorulásával.

A család támogató szerepe a fiataalkorban felértékelődik, hiszen a gyermek ebben az időszakban kettős változáson megy keresztül. Egyrészt halad a felnőttkor felé, másrészt elsajátítja a közösségi együttélés szabályait. A család széleskörű funkciórendszerrel bír. A gyermek kapcsolatai szempontjából elsősorban a gondozó, nevelő, szocializáló és érzelmi egyensúlyt biztosító funkciót szükséges kiemelni. A család szocializáló és érzelmi egyensúlyt biztosító szerepe a szülők gondozásának és nevelésének függvénye. Az emberi lényegét kimunkáló szocializációs folyamat gyermekkori szakasza a család keretein belül zajlik. Azért tölt be jelentős szerepet a család a szocializációban, mert a születésünktől fogva biztosítja az érzelmi hátteret. A szülő-gyermek kapcsolat szolgál mintául a társas kapcsolatainkban is. A gyermek fejlődése részben a szociális készségek fejlesztéséről szól, de bizonyos szociális készségek nem alakulhatnak ki a fiziológiai fejlődés bizonyos szakaszai előtt. A szociális készségek kialakulása és a fiziológiai fejlődés biztosítása összefüggést mutathat a szülő gondozási és nevelési feladataival.

A bűnelkövető gyermek nevelését végző vagy azt elhanyagoló családi szerepeket az előadásomban elsősorban a szülők Alaptörvényből levezethető nevelési szabadságának és a szülői felügyelet gyakorlásából fakadó gondozási és nevelési kötelezettségének, valamint a gyermek megfelelő fejlődéséhez szükséges védelme és a családban nevelkedés gyermeki jogoknak a jogágakat átívelő szemlélettel történő bemutatásával közelítem meg.

Kriston Edit – Mélypataki Gábor

**Egyenesek és útvesztők a családpolitika jogi megoldásaiban –
Gondolatok az Alkotmánybíróság néhány határozatának margójára**

A magyar családpolitika rendkívül sokszínű – ahogy maga a konferencia, amelyre ez az absztrakt is készül – felhívja a figyelmet. A családok támogatását az állam kiemelt célként és feladatként határozza meg, így a kapcsolódó jogi háttér is ehhez igyekszik igazodni. Mindazonáltal a joganyag komplexitása még ha egyértelműnek és könnyen értelmezhetőnek is tűnik, kérdésekre csábítja a jogtudomány iránt érdeklődő kutatókat. Számos vizsgálódásra érdemes probléma vetődik fel ugyanis akkor, amikor a joganyagot és a joggyakorlatot ütköztetjük. Persze ezen állítások elsőre általánosnak tűnhetnek, és jogterületeken átívelően képezhetnék vizsgálat tárgyát, ugyanakkor jelen előadásban – és természetesen a későbbi kapcsolódó tanulmányban – az időbeli, valamint a terjedelmi limitekre tekintettel a társelőadók arra vállalkoznak, hogy két alapvető irányvonal mentén, a családi jogviszonyok magánjogi megítélése és ebből eredően a szociális jogot érintő joghatások, jogkövetkezmények témakörében vizsgálják a témát, kiindulva az Alkotmánybíróság gyakorlatában tapasztalható megfigyelésekből.

Az egyes gazdasági társaságok státusza a házastársak szempontjából

A gazdasági társaságok működése szempontjából a tagok személye, a közöttük fennálló bizalmi, hozzátartozói viszony kiemelt jelentőséggel bír. A cégek működésére kiható személyi vonatkozások közül – annak gyakorlati jelentőségére is figyelemmel – kiemelendő a házastársi kapcsolat, melynek fennállása, illetve annak felbontása jelentősen befolyásolhatja mind pozitív, mind negatív irányban egy társaság működését.

Előadásomban a gazdasági társaságok státuszát a házastársak szempontjából két aspektusból vizsgálom. Egyrészt azt, hogy a társaság működésére milyen hatással lehet, ha a tagok között házastársi kapcsolat áll fenn, illetve ezen házasság felbontása milyen következménnyel jár a társaság működésére. E körben áttekintem azokat az eltéréseket, amelyek a gazdasági társaságok egyes típusai között megfigyelhetők. A másik nézőpont a szimpózium témájához igazodva a házastársak szempontjából történő megközelítés, annak vizsgálata, hogy vagyoni szempontból melyik társasági típus a legmegfelelőbb a házastársak mint tagok számára. Kitérek a házassági vagyoni jog szempontjából a házasság fennállása, illetve annak felbontása alatti kérdésekre.

A téma aktualitását a folyamatosan változó társadalmi-gazdasági viszonyok képezik, figyelemmel arra, hogy a házastársak nem kizárólag személyegyesítő társaságokat alapítanak, adott esetben előtérbe kerülnek a tőkeegyesítő társaságok is. E körben vizsgálom azt, melyek azok a házastársi kapcsolatból eredő konfliktushelyzetek, kockázatok, amelyek a gazdasági társaságok működésére hatással lehetnek, illetve a házastársak számára miképpen biztosítható a későbbi vagyoni vita elkerülése azon cégek vonatkozásában, amelyeknek tagjai.

Muzsalyi Róbert

Az igazságügyi együttműködés digitalizációjának szükségessége a határon átnyúló családjogi ügyekben

Az Európai Unión belül kötött 122 millió házasságból 16 millió nemzetközi házasság. E kapcsolatok ugyanakkor – vélhetően kulturális különbségek miatt is – nem igazán tartósak, 2,2 millió házasságra egymillió bontás jut. Az ilyen családi jogviszonyok bírósági rendezése rendszerint határon átnyúló családjogi pereket is eredményez, amivel kapcsolatban – a felek, és különösen a gyermekek érdekének védelme szempontjából – a legfontosabb elvárás: a gyorsaság. Jogellenes gyermekelviteli ügyekben például a bíróságnak a kereseti kérelem benyújtásától számított 8. napon meghallgatást kell tartania, 6 héten belül az érdemi döntést is meg kell hozni. Mindezt úgy, hogy az eljárás nemzetközi jellege miatt határon átnyúló kézbesítés és bizonyításvétel is szükséges lehet. Más tagállami bíróságokkal, hatóságokkal való kapcsolattartás, a felek idézése a tárgyalásra azonban a mai napig jellemzően papíralapon történik, amit a lassúság mellett az is jellemez, hogy a kézbesítések közül minden negyediket meg kell ismételnünk valamilyen postai hiányosság miatt.

Ez a probléma nemcsak a családjogi ügyeket, hanem valamennyi határon átnyúló polgári és büntető eljárást is érinti, ezért annak egységes és uniós szintű kezelése különösen fontossá vált egy olyan világban, ahol a digitalizáció az életünk és a gazdaság minden területét, így a határon átnyúló szolgáltatásokat is áthatja. Az e-igazságszolgáltatás uniós szintű megvalósításának megvannak a korlátai, ezen a területen a többszintű (főként jogi és technikai) interoperabilitás megteremtése jelenti az egyik legnagyobb kihívást. Az említett akadályok egyik lehetséges megoldásaként az Európai Unióban elindult és jogalkotási kezdeményezésig eljutott eszközök közül elsősorban az e-CODEX rendszert szeretném bemutatni, ami véleményem szerint az igazságügyi együttműködés motorja, elsődleges eszköze lesz a jövőben.

A gyermektartás megváltozott szabályai

A kiskorú gyermek tartása iránti per ugyan nem személyi állapotot érintő per, de mint kiemelt jelentőségű családjogi per, amelynek célja a tartásra jogosult kiskorú érdekeinek védelme, külön nevesítésre került a különleges perek között. Kiemelt jelentőségét az esetek nagy számán felül (a családjogi tárgyú perek kb. 1/5-e) az is mutatja, hogy amennyiben a gyermek tartása járulékos kérdésként merül fel, pl. egy bontóper folyamán, akkor a bíróság erre irányuló kérelem nélkül is köteles e kérdésben döntést hozni a kiskorú érdekeit szem előtt tartva.

Az egyes törvényeknek az egyszülős családok életkörülményeinek javítása érdekében történő módosításáról szóló 2021. évi LXXIV. törvény jelentősen módosította a kiskorú gyermek tartásával kapcsolatos perek és az ezekkel összefüggő végrehajtási eljárás szabályait is. A 2010 óta bevezetett új családpolitikai intézkedések előnyösen érintették a gyermeket nevelő családokat, azonban továbbra is az egyszülős háztartások vannak kitéve legnagyobb kockázatnak. Az egyszülős családokat érintő egyik legsúlyosabb probléma az, ha a jogosult nem vagy jelentős késedelemmel jut a gyermektartásdíjhoz, amely a gyermek mindennapi ellátását hivatott szolgálni. A javasolt módosítások célja, hogy az eddigi támogatásokon túl további célzott intézkedésekkel javítsa az egyszülős családok életkörülményeit, egyrészt a gyermektartásdíj megállapításával és behajtásával összefüggő eljárások gyorsaságának és hatékonyságának növelése, másrészt a gyermektartásdíj megelőlegezésével kapcsolatos jogi szabályozás kedvezőbbé tétele révén. A módosítások azokat a gyermektartási pereket érintik, ahol a jogosult a tartás iránti igényét önállóan, nem pedig egy személyi állapotot érintő per járulékos kérdésként terjeszti elő.